

РОЗДІЛ 2

СВІТОВЕ ГОСПОДАРСТВО

І МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ

УДК 339.72

Ластовецька Р. О.

Львівський національний університет імені Івана Франка

КУЛЬТУРНИЙ ВИМІР ІНДИВІДУАЛІЗМУ ТА КОЛЕКТИВІЗМУ ЯК МОТИВАЦІЙНИЙ ФАКТОР ГРОШОВИХ ПЕРЕКАЗІВ

У статті розглядається вплив соціокультурних факторів на обсяги грошових переказів мігрантів. Здійснено спробу пов'язати вимір індивідуалізму та колективізму, що розрахований на основі індексу Г. Гофштеде з явищем міграції. Визначено вплив культурного середовища країни-донора та країни-реципієнта на бажання та здатність мігрантів переказувати кошти.

Ключові слова: міжнародна міграція, грошові перекази, індивідуалізм, колективізм, культура.

Постановка проблеми. В сучасній економічній науці існує парадигма, яка наголошує на визначальному впливі культури в житті людей. Це змушує вчених концентрувати свої наукові погляди на соціокультурному аспекті, адже саме ціннісні переконання та орієнтації формують у людей певні очікування стосовно економічної організації суспільної діяльності та її результатів. Культура визначає не лише соціальні норми, а й економічну поведінку людини, зокрема її здатність заощаджувати, здобувати освіту, працювати на суспільне благо та здійснювати інновації [1, с. 213-236].

Безумовно культурні особливості відіграють надзвичайно важливу роль в процесі прийняття рішення про міграцію, оскільки економічні фактори не можуть у повній мірі пояснити цей феномен. З моменту виникнення наміру емігрувати і до фактичного виїзду з країни людина перебуває під впливом суспільних цінностей та норм, культурних упереджень та гендерних звичаїв, що можуть позитивно або ж негативно вплинути на її рішення про міграцію та процес переказу коштів на батьківщину в майбутньому [2, с. 4].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження впливу соціокультурних факторів на перебіг міграційних процесів полягає в розумінні вимірів міжкультурної дистанції. У 60-70-х роках голландський психолог Г. Гофштеде вперше поділив культури на колективістські та індивідуалістські. Саме ця класифікація культур є найбільш розповсюдженою [3, с. 43-70]. Протягом останніх десятиліть колективізм та індивідуалізм стали предметом інтенсивного вивчення.

У багатьох випадках індивідуалізм визначають як протилежне до колективізму поняття. Серед основних цінностей індивідуалістських суспільств: повага до прав людини, цінність людського життя та сприйняття власної унікальності. Члени індивідуалістських суспільств керуються в житті власними вподобаннями та цілями [4]. На протизвагу таким суспільствам, колективістські передбачають зацікавлення особи інтересами групи (сім'ї, друзів, тощо) в обмін на безпеку. Особисті потреби людини переважно підпорядковуються потребам близьких або ж людина ставить перед собою такі цілі, які не загрожують гармонії в колективі [5, с. 225-248].

До індивідуалістських, як правило, відносять промислово розвинені країни (держави Західної

Європи, США та Австралію), а країни, що розвиваються (держави Африки, Середнього Сходу, Латинської Америки та Китай), – до колективістських. Проте орієнтація на економічні чинники не завжди виправдана, оскільки не менш важливу роль відіграють й особливості історичного розвитку, ментальність, традиції, звичаї, психологічні моменти тощо. Тим не менше, вважається, що більшість сучасних культур світу належить до колективістських суспільств.

В індивідуалістських культурах надається особливий соціальний статус людям, що чимось виділяються серед інших, тому такі суспільства мотивують людей до інновацій не лише в грошовому сенсі, а і в культурному. З іншого боку, індивідуалізм ускладнює колективні дії, тому що індивідууми переслідують лише власні інтереси, не приділяючи уваги колективним. Колективізм, навпаки, допомагає здійснювати колективні дії, оскільки люди надають груповим інтересам більшої ваги у порівнянні з особистими, однак, така модель поведінки породжує підпорядкованість та демотивує людей чимось вирізнитись. Таким чином, колективістські культури мають конкурентну перевагу у виробництві готової продукції, адже колективізм збільшує координаційні можливості, що призводить до зростання ефективності економіки, а індивідуалізм збільшує інноваційні можливості економіки через високий соціальний статус інновацій. Іншими словами, в той час як переваги колективізму посилюють статичну ефективність економіки, переваги індивідуалістичної культури впливають на динамічну ефективність і, відповідно, довгострокове зростання.

У своєму нещодавньому дослідженні Ю. Гордніченко та Дж. Роланд виявили стійкий та значний вплив виміру «індивідуалізм-колективізм» на інноваційність та довгостроковий розвиток. Результати дослідження показали, що зростання рівня індивідуалізму за індексом Г. Гофштеде на одне стандартне відхилення (скажімо, від Венесуели до Греції або від Бразилії до Люксембурга) призводить до збільшення рівня доходів населення на 60-87% [1, с. 213-236].

У контексті міграційних процесів можна припустити, що представники індивідуалістських суспільств є більш мобільними, оскільки самореалізація для них є надважливою. Така особа з легкістю емігрує, якщо переїзд потенційно сприя-

тиме її кар'єрному зростанню. Для колективістів переїзд є набагато складнішим процесом, адже в країні походження людина знаходиться в межах певної соціальної групи, фіксованої мережі спілкування з іншими людьми. У такому разі саме думка сім'ї, друзів та близьких відіграватиме особливу роль у прийнятті рішення про міграцію. Також не варто забувати про наявність співвітчизників за кордоном. Мігранти з країн колективістського типу намагатимуться якнайшвидше приєднатися до общини мігрантів у країні призначення. Підтримка співвітчизників відіграватиме важливу роль у процесі пошуку місця працевлаштування та налагодження побуту мігранта за кордоном. Можна припустити, що наявність у країні в'їзду міграційної мережі стане ключовим фактором у прийнятті рішення про виїзд за кордон.

В індивідуалістських і колективістських культурах також відрізняється ставлення до іммігрантів. Індивідуалізм відкрито ставиться до імміграції, адже утотожнює її зі збільшенням пропозиції талановитої робочої сили. Колективізм, натомість, більш закритий до іммігрантів, адже нові люди в межах усталених соціальних груп це певна загроза для суспільства.

А. Айсідеджі-Дінн та К. Колдвел-Гарріс досліджували проблему адаптації іммігрантів з країн колективістського типу, зокрема Туреччини, до цінностей американського суспільства. Результати дослідження не підтвердили асиміляційну теорію, виявивши, що мігранти не змінюють своїх цінностей зі збільшенням періоду перебування за кордоном. Порівнюючи турків та звичайних американців, перші проявили риси вертикального та горизонтального колективізму, тобто сильне бажання давати і отримувати, що підтвердило гіпотезу взаємозалежності мігрантів. Проте в деяких випадках, порівнюючи турків та простих американців, варто сказати, що саме мігранти виявилися більш впевненими у собі та з виразнішим почуттям відповідальності [6, с. 9-16]. Варто зазначити, що мігранти, залежно від їхніх культурних особливостей та темпераменту, по-різному пристосовуються до суспільних особливостей країни перебування.

Враховуючи соціальні, демографічні, політичні та культурні фактори, вчені розробляли свої моделі визначення культурних відстаней міграції. Я. Притула та Н. Погоріла вивчали механізми впливу економічних та соціально-культурних факторів на поведінку потенційних мігрантів. У своїй роботі вони акцентували увагу на трудових цінностях країни-донора та країни-реципієнта. Застосувавши класичну гравітаційну модель Я. Притула та Н. Погоріла доповнили її змінними, що відображають трудові цінності країн (Work value variable) та рівень задоволення населення умовами праці (Job satisfaction variable). Дослідження Я. Притули та Н. Погорілої виявили, що люди мігрують переважно з країн із традиційним типом суспільства, де цінується тяжка праця до країн з світським типом суспільства, де переважають цінності самовираження особистості. Згідно з отриманими результатами, зростання відстані між країнами на 10% веде до скорочення міграційних потоків на 8%. Суміжний кордон, спільна мова та колоніальне минуле позитивно корелюють з міграційним потоком. Важливо, що у контексті ставлення населення до праці, культурні відстані між країнами лише сприяють міжнародній міграції [2, с. 3-26].

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. У сучасний період дослідження

соціокультурних чинників міграційних процесів набирає популярності. Проте нам не вдалося зустріти наукові праці, де б досліджувався вплив культурного виміру індивідуалізму та колективізму на мотивацію мігрантів до переказу коштів у країну походження.

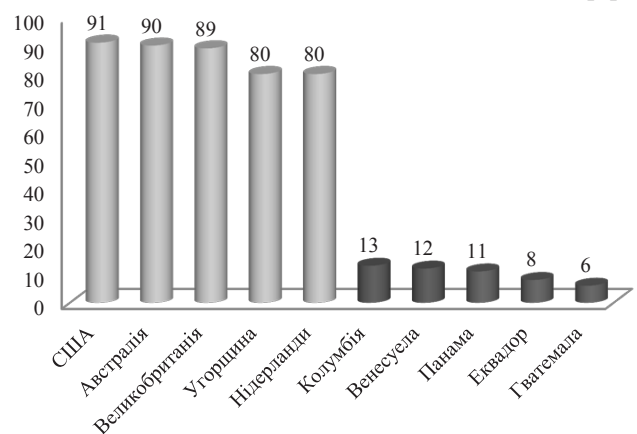
Мета статті. У нашому дослідженні ми спробуємо пов'язати виміри індивідуалізму та колективізму з явищем міграції, зокрема дослідимо, як впливатиме культурне середовище країни-донора та країни-реципієнта на бажання та здатність мігрантів переказувати кошти.

Виклад основного матеріалу. На основі проведених досліджень Г. Гофштеде вперше визначив показники, які дали змогу встановити основні культурні виміри для характеристики культурних особливостей. Напрацювання автора втілилися в теорію виміру культур, яка стане підґрунтям для оцінки міжкультурних відмінностей у нашому дослідженні.

Г. Гофштеде запропонував вимірювати культурні відстані міграції шляхом прямого порівняння норм і цінностей різних країн. Категорії індивідуалізму та колективізму він поділив як незмінні глобальні характеристики культур. Дослідження проводилось на основі опитування 117 тис. працівників компанії IBM у 50 країнах світу. Вперше анкетування провели у 1968 році. З того часу оцінка культурних відстаней між країнами проводиться систематично. Анкетування Г. Гофштеде передбачає відповіді за наступними кластерами показників:

- 1) дистанціювання від влади – сприйняття влади (рівність-нерівність);
- 2) індивідуалізм – колективізм;
- 3) уникання невизначеності – толерантність до невизначеності;
- 4) маскуліність – жіночність;
- 5) стратегічне мислення (співвідношення між короткостроковими та довгостроковими орієнтаціями);
- 6) стриманість – нестриманість [7, с. 188-215].

У 2010 році вийшло третє видання книги Г. Гофштеде «Культури та організації: програмування умов», де були зібрані статистичні дані для оцінки культурних особливостей в 76 країнах світу [8].

Рис. 1. Показники індексу Гофштеде за виміром «індивідуалізм-колективізм» у 2010 році [8]

На рисунку позначено п'ятірку країн з найвищими та найнижчими показниками індексу Гофштеде (див. рис. 1). Як бачимо, до країн з найбільш яскраво вираженою індивідуалістською культурою (індекс Гофштеде > 50) належать США, Австралія, Великобританія, Угорщина та Нідерланди. Тоді як найвищий прояв колективізму

му (індекс Гофштеде < 50) спостерігається переважно в країнах Латинської Америки (Гватемала, Еквадор, Панама, Венесуела та Колумбія).

У переліку країн, для яких визначений індекс Гофштеде, на жаль, немає України, тому спробуємо самостійно проаналізувати культурний тип українців на основі показників сусідніх держав. Так індекс Гофштеде для Польщі рівний 60, для Росії – 39, Словаччини – 52, Чехії – 58, Словенії – 27 [8]. Можна зробити висновок, що показник індексу Гофштеде для України коливався б від 40 до 60, проте з більшим нахилом на користь колективізму. Важливо, також, зазначити, що значення індексу може змінюватись регіонально. Зокрема, на нашу думку, в жителів західної України проявлятимуться більше риси індивідуалізму, а мешканці східних областей тяжитимуть до колективізму.

Останнім часом вчені вдосконалили та досить розширили концепцію індивідуалізму та колективізму. Так, С. Каргіцібасі наголошує, що для людини повсюди важливі і самостійність, і взаємозалежність, тому не потрібно протиставляти поняття колективізму та індивідуалізму [9, с. 180-196]. Найчастіше ці поняття характеризують як «культурні синдроми» – кластери атрибутів, які часто та не завжди співіснують. Г. Гофштеде вважає, що кожне суспільство в свій спосіб знаходить оптимальні рішення до подолання власних проблем, що не завжди зрозумілі іншим культурам [7, с. 188-215]. Тому не варто говорити про переваги чи недоліки облаштування побуту в різних національних культурах, адже кожна оцінка буде доволі суб'єктивною.

У нашому дослідженні спробуємо пов'язати вимір індивідуалізму та колективізму з явищем міграції, зокрема дослідити вплив культурного середовища на бажання та здатність мігрантів переказувати кошти. А конкретніше, дослідимо обсяги переказів зі США до різних країн світу для того щоб оцінити мігранти з яких країн (колективістських чи індивідуалістських) переказують найбільше коштів своїм близьким.

Згідно з гіпотезою нашого дослідження, припускаємо, що мігранти з країн індивідуалістського типу переказуватимуть менше коштів, адже саморозвиток, кар'єрний ріст та особиста незалежність є стрижнями їхньої діяльності. І мігрують такі особи, мабуть, скоріше з егоїстичних мотивів власного самоствердження, аніж задля підвищення добробуту близьких. Тоді як мігранти з країн колективістського типу повинні переказувати більше коштів в знак турботи про рідних та як вияв альтруїзму.

Країною для дослідження ми обрали США, тому що, по-перше, це один з найбільших реципієнтів мігрантів у світі; по друге, для цієї країни наявна у вільному доступі вся необхідна для дослідження статистична інформація. У 2013 році у США найбільш чисельно були представлені мігранти з Мексики, Китаю, Індії, Філіппін та Пуерто-Ріко (див. рис. 2) [10]. Варто зазначити, що міграційний коридор між Мексикою та США є найбільшим у світі за кількістю осіб, що перетнули його до цього часу. Не дивно, що у 2014 році Мексика разом із Китаєм та Індією також лідували за обсягами надісланих зі США грошових переказів (див. рис. 3) [11].

Спробуємо визначити обсяги переказів на одного мігранта зі США до 64 країн-реципієнтів та аргументувати результати в контексті культурних вимірів індивідуалізму та колективізму. Статистичну інформацію про обсяги грошових переказів між країнами [11] та кількість мігрантів за 2013–

2014 рр. ми отримали з бази даних Світового банку [10]. Культурні відстані між країнами аналізуємо на основі індексу Гофштеде, розрахованого у 2010 році [12].

Рис. 2. Іммігранти в США за країною походження (в млн осіб) [10]

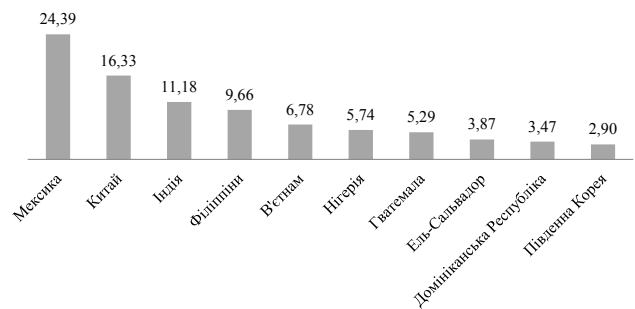

Рис. 3. Найбільші країни – реципієнти грошових переказів зі США у 2014 році (млрд дол. США) [11]

Обчисливши обсяг коштів, які в середньому переказує 1 мігрант зі США до країни свого походження, ми порівнюємо результати зі значеннями індексу Гофштеде. На рисунку 4 ми бачимо країни, громадяни яких надсилають найбільші обсяги переказів у розрахунку на одного мігранта та значення індексу Гофштеде відповідно.

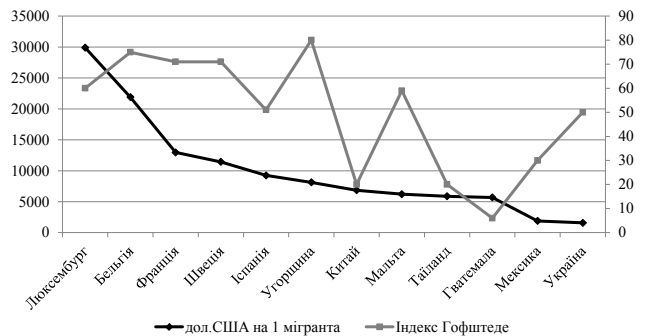

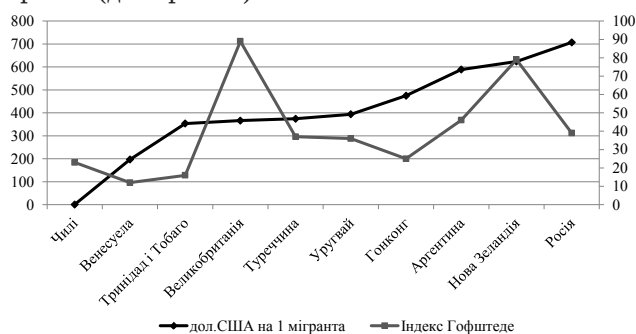
Рис. 4. Країни – реципієнти найбільших за обсягом переказів у розрахунку на одного мігранта у 2014 році

Як бачимо з рисунка 4, найбільше коштів надсилають мігранти переважно з країн Західної Європи. Натомість Мексика, яка є найбільшим донором мігрантів до США та абсолютним лідером по загальних обсягах переказів, посідає лише 44 місце. Незважаючи на велику мережу трудових мігрантів, кожен з них у 2014 році надіслав у середньому 1884 дол. США, що не є великою сумою у порівнянні з переказами мігрантів з інших країн. Кожен українець у США у тому ж році надіслав ще менше – близько 1574 дол. США.

Якщо ж говорити, про культурну характеристику найбільших країн-реципієнтів переказів за

виміром індивідуалізм-колективізм, то, за виключенням Китаю, Таїланду та Гватемали, більшість країн все ж таки належать до індивідуалістського типу культури.

Визначимо також країни, що у 2014 році отримали найменше переказів у розрахунку на 1 мігранта (див. рис. 5).

Рис. 5. Країни – реципієнти найменших за обсягом переказів у розрахунку на одного мігранта у 2014 році

Очевидно, що більшість країн, за виключенням Великобританії та Нової Зеландії, є колективістськими за культурним типом. Варто зазначити, що в переліку країн – реципієнтів найменших за обсягом переказів є багато країн Латинської Америки, для яких США є домінуючою країною міграційних дестинацій, тим не менше обсяги переказів на одного мігранта залишаються мізерними.

Для перевірки та підтвердження отриманих результатів обчислимо показник кореляції між обсягами переказів на одного мігранта та значеннями індексу Гофштеда для усіх 64 досліджуваних країн. Кореляція становить 0,27, що фактично свідчить про відсутність зв'язку між змінними. Отже, результати дослідження не підтвердили нашої гіпотези про те, що мігранти з країн індивідуалістського типу переказують менше коштів, бо мігрують скоріше з егоїстичних мотивів, аніж задля підвищення добробуту близьких. Тоді як мігранти з країн колективістського типу переказують більше коштів у знак турботи за рідними та як вияв альтруїзму.

Пояснюючи отримані результати, можна сказати, що оцінювати варто не обсяги переказів на одного мігранта, а відсоток доходу який він переказує. На жаль, через відсутність такої інформації важко робити висновки, але тут результати, прогнозуємо, можуть бути іншими. В абсолютних цифрах перекази мігрантів з індивідуалістських країн є більшими, проте, взявши перекази як частку доходу, вона може бути значно меншою, ніж у мігрантів із колективістських країн. Причиною цього є те, що до індивідуалістських культур належить більшість розвинених держав світу, де існує вільний доступ до освіти та спрощені умови виїзду за кордон. Таким чином, можна припустити, що мігранти з розвинених країн здатні заробити більше, а отже і переказувати вищі суми в абсолютних одиницях. Тоді як мігранти з колективістських країн загалом мають нижчий рівень доходу, але, оскільки турбота про близьких для них є головним мотивуючим фактором переказів, частка доходу, надісланих у країну свого походження, повинна бути доволі високою.

Якщо притримуватися припущення про те, що розвинені країни є індивідуалістськими, а країни, що розвиваються, – колективістськими, то варто звернути увагу на канали переказу коштів. Логічно, що у розвинених країнах існує високоорганізована фінансова та банківська система і відповідно практично усі перекази з-за кордону надходять офіційними каналами. У країнах, що розвиваються, ситуація протилежна – нерозвинена фінансова система та високі трансфертні витрати стимулюють мігрантів використовувати неофіційні канали переказу коштів. А це могло негативно вплинути на результати нашого дослідження, адже ми використовували лише офіційну статистику.

Ще одним поясненням отриманих результатів може бути портфельний підхід, згідно з яким грошові перекази вважаються потоком заощаджень між країнами, а не альтруїстично вмотивованими трансфертами. Тому вони лише відображають бажання мігранта інвестувати кошти в країні походження, а не підтримку членів сім'ї. Це пояснює великі обсяги переказів до розвинених індивідуалістських країн, де вигідно розміщувати вклади.

Висновки і пропозиції. У нашій роботі ми намагалися пов'язати вимір індивідуалізму та колективізму з явищем міграції, зокрема дослідили вплив культурного середовища на бажання та здатність мігрантів переказувати кошти. Ми припустили, що мігранти із країн індивідуалістського типу переказують менше коштів, адже самостійність та кар'єрний ріст для них є важливішими, ніж добробут рідних у країні походження. Тоді як мігранти з країн колективістського типу переказують більше коштів у знак турботи про рідних та як вияв альтруїзму.

Дослідивши перекази мігрантів з 64 країн світу до США, ми не підтвердили нашої гіпотези. Отримані результати не виявили зв'язку між обсягами переказів на одного мігранта та культурними особливостями країни, що визначені за допомогою індексу Гофштеда. Пояснити результати дослідження можна недосконалістю вхідних даних. Оскільки правильніше було б оцінювати не обсяги переказів на одного мігранта, а відсоток доходу який він переказує додому, проте на даний момент немає відповідної бази даних. У перспективі це дослідження можна допрацювати використавши оновлені статистичні дані. Тим не менше зазначимо, що соціально-культурні чинники міграції посідають значне місце в розвитку економічних теорій, проте не заперечуючи їх, а лише доповнюючи, заради комплексного розуміння природи міграційних процесів, і дослідження їхнього впливу є як ніколи актуальним.

Список літератури:

1. Gorodnichenko Y. Understanding the Individualism-Collectivism Cleavage and its Effects: Lessons from Cultural Psychology / Y. Gorodnichenko, G. Roland // Institutions and comparative economic development. – 2012. – P. 213-236.
2. Prytula Y. Socio-Economic Determinants of International Migration / Y. Prytula, N. Pohorila. // Journal of Identity and Migration Studies, University of Oradea Publishing House. – 2012. – Vol. 6, № 1. – P. 3-26.
3. Triandis H. Acculturation indices as a means of confirming cultural differences / H. Triandis, Y. Kashima, E. Shimada, M. Villareal // International Journal of Psychology. – № 21. – 1986. – P. 43-70.
4. Hofstede G. Culture's consequences: International differences in work-related values / G. Hofstede // Beverly Hills. – CA: Sage Publications. – 1980.
5. Hui C. Individualism-collectivism: A study of cross-cultural researchers / C. Hui, H. Triandis // Journal of Cross-Cultural Psychology. – № 17. – 1986. – P. 225-248.

6. Aycicegi-Dinn A. Individualism-collectivism among Americans, Turks and Turkish immigrants to the U.S. / A. Aycicegi-Dinn, C. Caldwell-Harris // International Journal of Intercultural Relations. – № 35. – 2011. – P. 9-16.
7. Hofstede G. Cultures and Organizations: Software of the Mind / G. Hofstede // Berkshire: Mc Grwa-Hill. – 1991. – P. 188-215.
8. Hofstede G. Cultures and Organizations: Software of the Mind / G. Hofstede, G. J. Hofstede, M. Minkov // 3rd Edition. – McGraw-Hill USA. – 2010.
9. Kagitcibasi C. The autonomous-relational self: A new synthesis / C. Kagitcibasi // European Psychologist. – № 1. – 1996. – P. 180-196.
10. Bilateral migration matrix // The World Bank. – 2013. – Available at: www.econ.worldbank.org.
11. Bilateral remittance estimates // The World Bank. – 2014. – Available at: www.econ.worldbank.org.
12. Index Hofstede // Geert and Gert Jan Hofstede site. – 2010. – Available at: www.geerthofstede.eu.

Ластовецкая Р. О.

Львовский национальный университет имени Ивана Франко

КУЛЬТУРНОЕ ИЗМЕРЕНИЕ ИНДИВИДУАЛИЗМА И КОЛЛЕКТИВИЗМА КАК МОТИВАЦИОННЫЙ ФАКТОР ДЕНЕЖНЫХ ПЕРЕВОДОВ

Резюме

В статье рассматривается влияние социокультурных факторов на объемы денежных переводов мигрантов. Предпринята попытка связать измерение индивидуализма и коллективизма, который рассчитан на основе индекса Г. Гофштеде с явлением миграции. Определено влияние культурной среды страны-донора и страны-реципиента на желание и способность мигрантов переводить средства.

Ключевые слова: международная миграция, денежные переводы, индивидуализм, коллективизм, культура.

Lastovetska R. O.

Ivan Franko National University of Lviv

CULTURAL DIMENSIONS OF INDIVIDUALISM AND COLLECTIVISM AS A MOTIVATIONAL FACTOR OF REMITTANCES

Summary

In the article the influence of socio-cultural factors on the volume of remittances was investigated. The dimension of individualism-collectivism, calculated on the basis of the Hofstede index was linked with migration processes. It was identified the influence of donor and recipient country cultural environment on the willingness and ability of migrants to remit.

Keywords: international migration, remittances, individualism, collectivism, culture.

УДК 339.72

Пельо А. Б.

Институт економіки та прогнозування
Національної академії наук України

ВІРТУАЛІЗАЦІЯ СВІТОВОЇ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Досліджено особливості віртуалізації світового банківського сектору. Визначено основні шляхи її прояву та розглянуто проблему валютно-фінансової стабільності за можливого посилення ролі віртуальних валют у національних платіжних системах. Визначено шляхи взаємодії реальних та віртуальних платіжних систем. Розглянуто можливості регулювання схем віртуальних розрахунків, а також їх взаємодія з реальними валютно-фінансовими відносинами.

Ключові слова: віртуалізація банківського сектору, валютно-фінансові відносини, віртуальні валюти, Bitcoin.

Постановка проблеми. Питання системного розвитку глобальної банківської системи актуалізується з огляду трансформації середовища функціонування під впливом інформаційно-комунікаційних технологій та появи нео-економіки. Нео-економіка (нова економіка, електронна економіка, економіка знань) – якісний етап розвитку економіки, що характеризується інтеграцією інфосфери з галузями народного господарства, де головною цінністю стають інформаційні ресурси, знання, ІТ. За оцінками футуролога Елвіна Тофлера, нео-економіка (Третя хвиля розвитку) повністю буде сформована до 2025 р. [1]. Очевидно, що

такі перетворення видозмінюють форму глобальних фінансів, актуалізуючи проблему віртуалізації світової банківської системи.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Новітні тенденції розвитку, пов'язані з віртуалізацією економіки, є предметом дослідження таких іноземних науковців, як: Хю Пенг, Янлі Сун, Тукка Лехтімієні, Хіроші Ямагучі. Зокрема, Хю Пенг та Янлі Сун [2] досліджують питання еволюції віртуальних мереж розрахунків, Тукка Лехтімієні [3] аналізує макроекономічні показники віртуальної економіки, а Хіроші Ямагучі [4] розкриває функціональні особливості віртуальних валют в